Culemborg, 16 oktober 2023.

Geacht college,

Opnieuw waarderen wij het dat de Commissie Erfgoed en Ruimte van de gemeente Culemborg, de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en het Gelders Genootschap (GG) gevraagd zijn om inbreng te leveren op de Werkversie Omgevingsvisie. Anticiperend op de komst per 1 januari 2024 van de nieuwe Commissie Omgevingskwaliteit Culemborg komen de beide Commissies daarom nu met één integraal advies. Het GG sluit zich daarbij aan. Graag geven de beide Commissies en het GG aan wat zij relevant vinden voor Culemborg.

Status

Wij denken dat de nu gepresenteerde Werkversie Omgevingsvisie kansen voor de fysieke leefomgeving voor Culemborg biedt. Een visie met een gezonde vooruitblik. Wij pleiten er wel voor om deze Werkvisie niet als in een beton gegoten document te zien. Dat wil zeggen dat een evaluatie een juist instrument is. Niet na één jaar maar ook niet na vijf jaar. Kies voor een tussentijdse bijstelling na bijvoorbeeld drie jaar. Dat lijkt ons een acceptabele termijn, gezien de snelheid waarmee onze maatschappij zich ontwikkeld. Ontwikkelingen kunnen leiden tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

Gebiedsgeografie

In de eerdere reactie van de Commissies en het GG was aangegeven dat een gebiedsbiografie, analyse, specifiek voor de gemeente Culemborg een belangrijke toevoeging zou zijn. In het huidige document zien we dat hieraan gewerkt is. Zo geeft paragraaf 4.3.1 de gebiedstypen weer van de gemeente Culemborg. Wel zien de Commissies en het GG dat het belangrijk is dat deze gebiedstypen nog versterkt worden met hun historische betekenis en landschappelijke (kern)kwaliteiten. Dit geeft een historisch en landschappelijk kader. Waardoor duidelijk wordt wat de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied zijn.

Cultuur, archeologie en historie

Eerder gaven wij aan dat het beschermen van cultuurhistorische waarden vooropgesteld zou moeten worden. Inwoners en bezoekers van Culemborg mogen daar trots op zijn. Uiteraard begrijpen wij dat er daarbij een spanningsveld met andere thema's kan ontstaan. Denk hierbij aan zonnevelden en windturbines. Maar de Commissies en het GG vinden het belangrijk dat er waardering en begrip bestaat dat bescherming van cultuurhistorische waarden ook kan bijdragen aan versterking van de identiteit van de gemeente. Bovendien moet de gemeente met ingang van de Omgevingswet richtlijnen in het omgevingsplan opnemen ten aanzien van het bouwen en slopen in beschermde gezichten én in beschermd en waardevol cultuurlandschap. (Besluit Kwaliteit Leefomgeving art. 5.130)

Staat u ons toe om nog een keer aandacht te vragen voor het laadvermogen van het landschap. Dat wil zeggen dat bij toekomstige ontwikkelingen goed moet worden gekeken naar de impact die deze ontwikkelingen hebben op de cultuurhistorische waarden van het gebied. We denken hierbij specifiek aan het werelderfgoed de Nieuwe Hollandse Waterlinie, Redichem en de Volenkamp. Wat kan er worden toegevoegd, zonder dat de karakteristieke waarde van het gebied verloren gaat. Een goede landschappelijke analyse hoort hieraan vooraf te gaan.

Ook vroegen wij ons af wie de belanghebbenden zijn en wat hun rol is. Wij zeggen dat bijvoorbeeld tegen de achtergrond van een functiewijziging waarmee de katholieke Barbarakerk en de Grote of Barbarakerk mee te maken krijgt.

De Commissies en het GG pleiten ervoor om bij toekomstige ontwikkelingen rekening te blijven houden met archeologisch onderzoek en vondsten die mogelijk worden aangetroffen.

Verder vinden de Commissies en het GG het van belang dat rekening wordt gehouden met de historie van gebieden en er waar mogelijk een verbinding met bestaande historische elementen en gebouwen wordt gezocht.

Woningbouw

Culemborg staat voor een geweldige uitdaging qua woningbouwprogramma. De Commissies en het GG pleiten daarbij voor de juiste volgtijdelijkheid. Dat wil zeggen een structuur-/omgevingsvisie met daarin locatiekeuzes en planvorming. Een vroegtijdige betrokkenheid van de mogelijk nieuwe Commissie en de gemeenteraad is daarbij evident.

De Commissies en het GG realiseren zich dat een programma niet uitsluitend uit grondgebonden woningen kan bestaan. Er zal ook over voldoende betaalbare woningen en duurzaam bouwen moeten worden nagedacht. De Commissies en het GG pleiten ervoor om -zoals Culemborg dat eerder gewend was in Lanxmeer- in te zetten op experimenteren en ruimte te bieden aan innovatie en proeftuinen. Een voorbeeld van een proeftuin kan compact bouwen en hoogbouw zijn. Daar dient dan wel een zorgvuldige studie over te worden uitgevoerd waarbij kritisch wordt gekeken naar in aanmerking komende locaties, hoogtes en volumes.

Volgens de Commissies en het GG moet aandacht worden besteed aan een zorgvuldige verbinding tussen bestaand en nieuw te ontwikkelen stedelijk gebied. Hierbij zijn sociale cohesie en krachtige wijken en buurten van groot belang. De initiatiefnemers moeten met hun plannen ook aan het algemeen belang van een goede leefomgeving bijdragen en het verplichte instrument burgerparticipatie zo vroeg mogelijk in de processen in te zetten.

Naast nieuwbouw pleiten de Commissies en het GG ook voor aandacht voor verouderde wijken die moeten vernieuwen qua energietransitie en klimaatadaptie. Waarmee ook in die wijken wordt bijgedragen aan een gezond leefklimaat.

Kwantiteit versus kwaliteit

Zoals reeds eerder gememoreerd staat Culemborg voor een uitdagende woningbouwopgave. De Commissies en het GG pleiten er nadrukkelijk voor om kwalitatieve en duurzame binnenstedelijke ontwikkeling (denk bijvoorbeeld aan de Spoorzone en de Houtvijver) en kwantiteit met elkaar te verbinden. Maak daarbij gebruik van de kwaliteit van het aanwezige erfgoed. Stuur op een zo hoog mogelijke integrale ruimtelijke kwaliteit als leidraad, hetgeen de toekomstige woon- en leefomgeving ook ten goede komt. Dat kan onder meer worden bereikt door een zo gedifferentieerd mogelijke toevoeging aan de woningvoorraad te plegen.

Voorkom dat er bouwprogramma's worden ontwikkeld waarbij er enerzijds een te vol bouwprogramma op een te bescheiden stuk grondgebied wordt gebouwd en er anderzijds concessies worden gedaan op kwaliteit. Want daarmee ontstaat het risico dat vele jaren later de verpaupering toeslaat.

Bedrijvigheid

Enerzijds vragen de Commissies en het GG aandacht voor een vitale binnenstad voor ondernemers, bewoners en bezoekers van die stad. Anderzijds herhalen wij een eerdere opmerking, om vooraf voor een goede visie en kaderstelling te zorgen bij revitalisering en uitbreiding van bedrijventerreinen, zodat op ruimtelijke doelen kan worden gestuurd. Kortom, een gemeente waar het dankzij een gezonde toekomstige economie goed werken, wonen en recreëren is.

Wij sluiten af met u en straks ook de gemeenteraad veel wijsheid toe te kennen bij de besluitvorming van de Omgevingsvisie Culemborg. Tot die tijd tekenen wij met de meest vriendelijke groet zoals u die van ons gewend bent.

Namens de Commissie Erfgoed ~~en Ruimte~~,

De secretaris,

Arne Tjemersma

De voorzitter

Sjef van Elk

Namens het Gelders Genootschap en de Commissie Ruimtelijke ~~Kwaliteit~~,

Extern lid,

John van Dijk

De voorzitter,

Sjef van Elk